

Delavsko-kmečki list.

Proletarci
vseh dežela
združite se!

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/II.

Leto II.

LJUBLJANA, 29. oktobra 1925.

Stev. 39.

K politični situaciji.

Prvič odkar stoji Jugoslavija se je pripetilo, da ni v belgrajski vladi nobenega slovenskega ministra. To je za gotove kroge, ki govorijo o narodnem sporazumu v državi Srbov, Hrvatov in Slovencev, zelo ženantna stvar. Še bolj neprijetna stvar pa je to za tiste druge faktorje, ki si žele, da ne bi Pašičevo drevo zraslo čisto do nebes. Zato se je opravičeno pričakovalo, da pride še pred novo otvoritvijo, ali vsaj takoj po njej, do rekonstrukcije sedanje vlade. Vse stranke in stranci v Sloveniji, ki lahko upajo na ministrske stolčke, so se prav pošteno potrudile, vsaka po svoje, da pridejo počivalnika. Da so tako spremembo pričakovali tudi na visokih in nizkih mestih v Belgradu, sledi že iz tega, da so v Sloveniji ostali vsi visoki uradniki prejšnje vlade na svojih mestih, da ni Pucijeva stranka dobila nobenega tajnika v ministerstvu in niti komisarja na ljubljanskem magistratu.

Slovensko „vprašanje“ je bilo ostalo torej čez počitnice odprto, kar je bilo vsem slovenskim poslancem zelo neprijetno, ker na ta način niso prišli do zaželenega oddiha kje na kaki italijanski ali vsaj dalmatinski rivieri.

Največ šans za vstop v vlado je imela vsekakor SLS, ki ima ogromno večino (20 od 25) slovenskih poslancev. Dr. Korošec je letel že pred Pašičem v kopališče Evien-les-Bains, da bi se tam ob ugodni priliki okopal v milosti „čike Bajce“. Toda Korošec se je kopa le zastoj v silnem potu svojega obraza in pa v ženevskem jezeru za drag denar. Ker pa ima dr. Korošec zelo vplivne faktorje na svoji strani, smo slišali, da je bil poslan sam minister Radojevič v Monte Karlo k Pašiču, da mu sporoči želje in zahteve naših klerikalcev. Kaj mu je bil pomlajeni Pašič odgovoril, se ne ve natančno, toda izgleda nam, da je bil nekak njegov „more da bidne, more da ne bidne“, ker takoj na to je planila v svet vesela vest, da bo kralj otvoril parlament s prestolnim govorom, v katerem bo naglasil potrebo sporazuma tudi z „bračo“ Slovenci. Toda ko se je povrnil Pašič iz Monte Karla se je dogodila našim klerikalcem nepričakovana smola in to kljub temu, da jih ima bog tako rad. Kralj je zbolel na influenco in ni mogel imeti prestolnega govora. Tako so ostali klerikalci brez ministrskih stolčkov in narod SH brez svojega S.

Obstoj pa še ena verzija k tem poročilom. Nekateri pravijo, da je bil Pašič nerazpoložen ko je bil prišel domov in da je klerikalcem na kratko odgovoril: „Da, gospoda, sporazum je lahko hitro gotov, v vlado lahko stopite, toda o avtonomiji nočem ničesar slišati in v ministerstvu vam dam samo en stolček“. Tega pa klerikalci seveda niso mogli sprejeti in od tod sedanji vulkan v klerikalnem časopisju.

SLS pa se nahaja v tem večji zagati, ker so kmečke mase, ki jih oni vodijo, do skrajnosti izčrpane in zahtevajo olajšavo svojih bremen (če tudi bi jim je poslanci SLS mogli ravno tako malo izposlovati, kakor hrvaški radičevci) in pa ker se organizira za njihovim hrbtom protiklerikalna fronta slovenske liberalne buržuazije. Vsi znaki kažejo, da se bodo slovenski demokratje in slovenski radikali vseh devetindevedeset frakcij končno vendarle str-

nili v eno samo politično stranko, ki bo potem zasedla tisto skromno mesto, ki ga je imel dr. Baja rezerviral za „sporazum“ s Slovenci pred obličjem kapitalistične Evrope. Pašič bo dobil v svoj kabinet kakega ponižnega kramarčka in si tako zavaroval svoja stara rebra pred faktorji, ki so naklonjeni dr. Korošču.

Čika Baja ni neumen človek. Položaj klerikalcev pa utegne postati še v toliko težji, v kolikor se tudi Davidovičevi demokratje izjavljajo za sporazum in silijo v Pašičevo vlado. Ako se tudi ta smola pripeti našim klerikalcem, tedaj bo stala njihova opozicija na lončenih nogah. Vsekakor pa bo velik vžitek za politične gurmane (obližnike), gledati, kako se tepo slovenski klerikalci ramo ob rami s Svetozarjem Pribevičem s Pašičem in Stipo Radičem.

Dober tek!

Bela justica v Sloveniji.

Leto 1925 bo v zgodovini slovenskega naroda zabeleženo s krvavimi črkami, ker je tega leta beli teror besnel najhujše in v največji meri odkar obstoja zloglasna „Obznana“ in njen nezakonski otrok protustavni „Zakon o zaščiti države“. Ljubljana, Celje, Maribor in Novo mesto napolnili so tekom leta ječe z delavci in delavkami različnih starosti. Mnoge žene in mnogi otroci so ostali brez očeta in hranitelja, ki je sedel dolge mesece v preiskovalnem zaporu za to, ker je razredno zavezanec; ali je pa bil obsojen na dolgoletno ječo za to, ker se je usojal javno misliti, da morajo ljudi imeti svoje človeške in državljanske pravice. To se je dogajalo pod vlado nacionalnega bloka PP, to je nadaljeval Davidovič-Korošček sporazum, to isto dela današnji nesrečni Rr sporazum, kar nam znova daje dokaz, da so vse meščanske stranke za vedno tlačene delavstva in da se vse brez izjeme poplazuje tega v najobilnejši meri in z najreakcionarnejšimi sredstvi.

Od meseca marca sem razlili so se po vseh krajih Slovenije žandarji in policisti in spravili nešteto delavcev in delavk v ječe, ki so mesece dolgo premišljevali ali je zdravju res potrebna „prežganka“ iz podganovih ostankov in kruh iz odpadkov cunj, pomešanih z žoharji, katera hrana je specialiteta ljubljanske jetnišnice. Ker smo centralizirani, se je hrana vsem političnim jetnikom dajala po vseh slovenskih kaznilnicah z istimi delikatesami. Vljudnost in izobraženost kaznilniškega osebja od zadnjega paznika do najvišjega ravnatelja, je pa posebna balkanska specialiteta, o kateri bomo prihodnjič podrobneje govorili, kakor tudi iznesli neštete primere iz cele Jugoslavije.

Danes konstatiramo le to, da se naša baje „neodvisna“ sodišča nič ne razlikujejo od za „pretep vzorne“ in za naše žepce „zelo drage“ jugoslovanske policije. Vsakemu je že znano, da so Trboveljčani, Jeseničani, Mariborčani in ostali sedeli po 3, 5 in 6 mesecev v preiskovalnem zaporu vsled izmišljenih ovadb nesposobnega policijskega aparata. Spominjamo se, da so sodrugi radi MRP, ki so trgali od ust svojih

in svoje družine in dajali zaprtim kruh, sedeli 6 1/2 mesecev v preiskovalnem zaporu in je ljubljansko sodišče potrebovalo več kakor pol leta, da pride do zaključka, da vsak državljani lahko razpolaga s svojim denarjem in ga lahko daje za kruh v ječo ali pa družinam zaprtih, naj si oni pripadajo tej ali oni politični skupini. Za to vendar zakon ne zahteva dovoljenja od raznih Dr. Ilič-Miličev, ki so po Vojvodini pridno zapirali nedolžne delavce, sedaj jih pa državno pravdnštvo išče s tiralicami radi ropa.

Vse to je sodišče vedelo, ali se ni brigalo za pravice državljanov, temveč je pustilo, da beli teror pod toleranco sodišč doseže svoj vrhunec in slavi svoj triumf na kosteh nedolžno zaprtih delavcev.

Izgleda pa, da ljubljansko sodišče v vsem prednjači. Že osem mesecev se nahajajo sodrugi Kordič, Kobler in Wolf v preiskovalnem zaporu po zakonu o zaščiti države brez da bi se jih sodilo. Osem mesečni preiskovalni zapor mora ubiti živce najbolj močnega človeka. To je rekord v sistematičnem ubijanju lastnih državljanov. To se ne dela niti v do skrajnosti poživljeni Bolgariji, ali naši „ljubi zavezanci“ Romuniji, to se ni dogodilo niti v fašistovski Italiji; to je zopet posebna specialiteta slovenskih sodišč, ki se jih je ta pošast prišla kot polip svoje žrtve.

Tako mrcvarenje političnih jetnikov se dogaja kljub temu, da tudi protustavni zakon o zaščiti države v svojem 19. členu dobesedno pravi: „da se vse zadeve po tem zakonu morajo preiskovati nujno in pred vsemi ostalimi“, tukaj je pa že osem mesecev minulo, in tako naša sodišča upoštevajo zakon.

Gospodje odgovorni faktorji slovenskih sodišč ali želite, da bo o vam celi svet pisal take pohvale kot o bolgarskih in romunskih sodnikih, ki so prodali svojo moralo in svojo čast vragu? Ali želite, da vas lastni narod obsodi kot uničitelje lastnega naroda? Ali se taka mrcvarenja dogajajo samo radi volje očeta Obznane?

Gospodje! Odgovorite, pokažite jasne karte: ali sodite po pravici in neodvisno, ali pa uveljavljate obznanaštvo kot pravo? Odgovorite, ker narod zahteva točen odgovor?

Dosedaj smo bili navajeni le na mrcvarenja in nasilstva policije, nismo pa mogli verjeti, da policija v svojih protizakonitih dejanjih dobiva od sodišč potuho skozi osem mesecev! Gospodje, kakšna justica je to?

Najmanjša odškodnina za dolge mesece preiskovalnega zavora je: izpustiti takoj vse politične jetnike na svobodo!

To zahteva pravica, dolžnost sodišča je, da pravici ustreže. Peter Skala.

Naša diskusija:

Osvojitve ali razbitje strok. organizacij.

Strokovne organizacije v Sloveniji so zedinjene. Urejeno sicer še marsikaj ni vzpričo zedinjenja, toda to bo uredil splošni strokovni kongres Slovenije.

Mnogo članov bivših neodvisnih strokovnih organizacij je vstopilo v nove enotne organizacije — a mnogo jih še čaka zunaj. Tu ne mislim na one, ki stojé radi svoje indiferentnosti izven organizacije. Te besede veljajo onim, ki ne vstopajo v enotne strokovne zveze z izgovorom: „V teh strokovnih organizacijah imajo še vedno vodilna mesta sami socialisti. Če gremo mi noter, postanemo brez moči in podpremo le ono politiko, ki so jo doslej uganjali Svetek, Uratnik, Arh, Bahun, Jeram; kajti, kakor hitro bomo energično nastopili proti tej politiki, se bo obrnil ves birokratski aparat proti nam in nas bo udušil.“

To mnenje izhaja iz dveh znatnih pomanjkljivosti. Ali je stari aparat strokovnih zvez tako močan, da zlomi vsako opozicijo, vsak odpor — tedaj bo zlomljena proletarska levica tudi, in še prej, ako ostane izven strokovnih organizacij; ali pa bo revolucionarno krilo zmagalo v strokovnem gibanju in v tem slučaju smemo še manj stati izven strokovnih zvez, ki zbirajo zopet delavske mase. Dalje: ali se bo razvijalo delavsko gibanje v smeri poostitve razrednega boja in stremelo po zavzetju politične oblasti — potem morajo postati strokovne zveze glavna opora tega gibanja; ali pa delavske mase ne gredo na levo in se ne revolucionirajo, potem bo prevladoval v strokovnem gibanju skrajni reformizem. Zaključek, ki sledi iz tega, je enostaven: ako ostanejo strokovne organizacije še nadalje orodje reformizma in reakcije — potem je dik-

tatura proletariata nesmisel kot praktična naloga ali dejanska nemogočnost. Tisti, ki se bojé vstopa v strokovne zveze, gledajo torej preveč pesimistično na dogodke, ki jih doživljamo. Dotični se bojé dela med masami. Vstopa in dela v enotnem strokovnem gibanju se boji le tisti, ki ne vidi, da se delavsko gibanje v splošnem razvija na levo kljub začasnim zmotam in umikom.

Da popolnoma dokažem škodljivo stališče onih, ki so proti delu v enotnih strokovnih zvezah, pojdimo še dalje! Vzemimo, da te strokovne organizacije res ne bodo ničesar napravile in da je delo v njih brezupno. Kaj bi to pomenilo? Ali morda to pomeni, da so o istem prepričani tudi Svetek, Golmajer, Pavičević in oni delavci, ki jih ti vodijo? Mi se nismo nikdar udajali v to iluzijo, da bodo ti voditelji postali naši. Mi smo upali in upamo na nekaj popolnoma drugega. Mi upamo, da bo gibanje delavskih množic prisililo voditelje, da gredo z masami ali pa da ostanejo izven in brez njih. Ne smejo se torej iz reformizma birokratov naslikati še mase reformistične in reakcionarne. Tisti, ki ne verujejo v mase in v uspeh revolucionarnega dela med njimi, so izgubili zaupanje sami vase in v svoje revolucionarno prepričanje.

Drugi zopet pravijo: „Počakati bi morali, da nam bodo zopet dovoljene in da bomo vzpostavili neodvisne strokovne organizacije!“ Pa te neodvisne organizacije v današnjem času so vendar le neko muziciranje o bodočnosti. Ne vemo niti, kaj bi te organizacije vzpostavile, niti ne vemo, koliko bi one v slučaju legalizacije predstavljale. Z neznankami pa v politiki nikdar računati ne moremo. Ali naj radi teh čistih,

